

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a Mgr. Daniely Zemanové v právní věci **žalobkyně: O. M.,** zastoupené Mgr. Magdou Havlovou, advokátkou se sídlem Brno, Nové sady 27, proti **žalovanému Ministerstvu vnitra, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3**, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. 3. 2004 č. j. 56 Az 36/2003 - 26

takto:

I. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. 3. 2004 č. j. 56 Az 36/2003 - 26 **se zrušuje** a věc **se** mu **vrací** k dalšímu řízení.

II. Ustanovené zástupkyni žalobkyně advokátce Mgr. Magdě Havlové **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 2150 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 1 měsíce od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 2. 3. 2004 č. j. 56 Az 36/2003 - 26 odmítl podání žalobkyně (dále i „stěžovatelka“) proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 6. 2003 č. j. OAM-2483/VL-07-04-2003, kterým byla žádost žalobkyně o udělení azylu zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění usnesení krajský soud zejména uvedl, že podání žalobkyně ze dne 20. 6. 2003 postrádalo základní náležitosti žaloby vymezené v ustanovení § 71 odst. 1 písm. a) až f) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen “s. ř. s.“), proto ji usnesením vyzval, aby ve lhůtě 15 dnů od doručení odstranila vady svého podání tak,

aby bylo zřejmé zejména označení žalobních bodů, z nichž musí být patrno, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobkyně napadené výroky rozhodnutí za nezákonné a jaké případně navrhuje provést důkazy k prokázání svých tvrzení. Krajský soud současně žalobkyni poučil, že nebude-li výzvě vyhověno, soud řízení o tomto podání odmítne. Na výzvu reagovala žalobkyně tak, že podáním ze dne 22. 9. 2003 zopakovala, kdy jí bylo doručeno napadené rozhodnutí a doplnila v ruském jazyce další skutečnosti. Krajský soud žalobkyni vyzval, aby údaje uvedené v doplnění v jazyce ruském, zaslala soudu ve lhůtě 1 měsíce přeložené do českého jazyka, na což žalobkyně požádala, aby jí byl ustanoven tlumočník pro jazyk ruský, jelikož neovládá český jazyk. Dle názoru krajského soudu je nutno ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále jen „o. s. ř.“) ve smyslu § 64 s. ř. s. a ustanovení § 36 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s článkem 37 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod vyložit tak, že účastník, který neovládá jazyk, jimž se vede jednání, má právo na tlumočníka, což znamená, že má právo, v případě, že je nařízeno jednání před soudem, aby byl informován o obsahu jednání, které se za jeho přítomnosti vede. Z uvedených ustanovení však dle krajského soudu nevyplývá právo obracet se písemně na soud v cizí řeči, proto písemnosti zasílané soudu, které jsou vyhotovené v cizím jazyce, je třeba opatřit překladem do českého jazyka. Krajský soud měl za to, že z podání žalobkyně i poté, co byla vyzvána, aby odstranila jeho vady, není zřejmé, jaké jsou důvody nezákonnosti napadeného rozhodnutí, zejména není jasné, na základě jakých skutkových důvodů ve spojení s právními důvody považuje rozhodnutí za nezákonné, a proto dle ustanovení § 37 odst. 5 s. ř. s. podání odmítl.

Proti citovanému usnesení krajského soudu podala stěžovatelka včas kasační stížnost z důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Stěžovatelka spatřuje nezákonnost odmítnutí návrhu v porušení jednoho ze základních principů, jimiž je soudní řízení ovládáno, a to principu rovnosti účastníků, který vyjadřuje skutečnost, že účastníci řízení musí stát před soudem v rovném postavení, aniž by byla jedna nebo druhá strana jakkoli procesně zvýhodněna. Soud je povinen poskytnout jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv a poskytnout jim poučení o jejich procesních právech a povinnostech v rozsahu nezbytném pro to, aby v řízení neutrpěli újmu. Stěžovatelka se domnívá, že soudní řízení neproběhlo vzhledem k tomu, ze jí nebylo umožněno vyjádřit se k usnesení krajského soudu ze dne 18. 8. 2003 č. j. 56 Az 36/2003 - 12 v jejím rodném jazyce, ačkoliv soudu opakovaně podáním ze dne 22. 9. 2003 a následně ze dne 15. 12. 2003 sdělila, že neovládá český jazyk a žádá o ustanovení tlumočníka. Stěžovatelka má za to, že soud, poté, co mu bylo známo, že neovládá český jazyk, měl povinnost poskytnout jí poučení v rodném jazyce, pokud tak neučinil, došlo k porušení zásady rovnosti účastníků řízení formulované v ustanovení § 36 odst. 1 s. ř. s. a § 18 o. s. ř., která je projevem ústavního principu rovnosti účastníků vyjádřeného v článku 96 odst. 1 Ústavy ČR a v článku 37 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod. Stěžovatelka dále napadá rozhodnutí žalovaného pro jeho nezákonnost způsobenou tím, že žalovaný v řízení o udělení azylu porušil několik procesních ustanovení správního řádu. Stěžovatelka navrhuje napadené usnesení zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení, zároveň navrhuje přiznat kasační stížnosti odkladný účinek.

Žalovaný se k podané kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud přezkoumal v rozsahu a v mezích kasační stížnosti napadené usnesení krajského soudu a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Z předloženého soudního spisu ve věci je zřejmé, že podání stěžovatelky ze dne 20. 6. 2003, kterým se domáhala zrušení rozhodnutí žalovaného, neboť dle jejího názoru byla žalovaným porušena některá ustanovení vymezená ve správním řádu a ustanovení § 12

zákona o azylu, neobsahovalo veškeré náležitosti žaloby stanovené v ustanovení § 71 odst. 1 písm. a) až f) s. ř. s. Proto byla stěžovatelka dle § 37 odst. 5 s. ř. s. vyzvána krajským soudem usnesením ze dne 18. 8. 2003 č. j. 56 Az 36/2003 - 12 k doplnění podání ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení usnesení, a to tak, aby z něj bylo zřejmé označení žalobních bodů, z nichž musí být patrno, z jakých skutkových a právních důvodů považuje napadené výroky rozhodnutí za nezákonné či nicotné, a jaké důkazy k prokázání svých tvrzení navrhuje provést. Zároveň byla stěžovatelka poučena, že nebude-li výzvě ve stanovené lhůtě vyhověno, soud řízení o tomto podání odmítne.

Stěžovatelka na výzvu soudu reagovala podáním ze dne 22. 9. 2003 označeným jako doplnění žaloby, ve kterém česky uvedla, že předkládá vlastnoruční doplnění žaloby v mateřském jazyce, žádá soud o překlad tohoto doplnění, jehož provedení je v souladu se zásadou rovnosti účastníků řízení, přičemž argumentovala ustanovením č. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, § 18 odst. 1 o. s. ř. a § 36 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatelka dále uvedla, že účastníci řízení mají právo v mateřském jazyce činit podání a soud je povinen obracet se na účastníky řízení v jejich mateřštině, a to pomocí tlumočníka. Část podání pak byla napsána rukou v ruském jazyce. Stěžovatelka také zopakovala, že žalovaný dle jejího názoru porušil v řízení o udělení azylu několik ustanovení správního řádu.

Krajský soud stěžovatelku dne 26. 9. 2003 vyzval, aby část podání ze dne 22. 9. 2003, která byla napsána v ruském jazyce, zaslala soudu přeloženou do českého jazyka ve lhůtě 1 měsíce od doručení výzvy. Na tuto výzvu krajského soudu podala stěžovatelka dne 15. 12. 2003 „vyjádření k výzvě“, v níž požádala o ustanovení tlumočníka pro jazyk ruský, jelikož neovládá češtinu. Stěžovatelka uvedla, že se domnívá, že prohlášením, že neovládá český jazyk, dostatečně vyšla najevo potřeba tlumočníka. Tento názor však krajský soud nesdílel a dospěl k závěru, že podání stěžovatelky ze dne 20. 6. 2003 nadále nesplňuje zákonné náležitosti žaloby, a usnesením ze dne 2. 3. 2004 č. j. 56 Az 36/2003 - 26 podání odmítl.

V kasační stížnosti stěžovatelka namítá nezákonnost předmětného usnesení o odmítnutí podání, neboť ze strany krajského soudu došlo k porušení zásady rovnosti účastníků řízení. Nejvyšší správní soud shledal uplatněný důvod podání kasační stížnosti dle ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., tedy nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí návrhu, oprávněným.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že zásada rovnosti zakotvená v čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod je jednou ze základních zásad spravedlivého soudního procesu. Pro správní soudnictví je zásada rovnosti upravena v § 36 odst. 1 s. ř. s., který stanoví, že účastníci mají v řízení rovné postavení a soud je povinen poskytnout jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. S rovným postavením účastníků je jistě spojeno jejich právo jednat před soudem ve své mateřštině. Čl. 37 odst. 4 Listiny stanoví, že kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka. Soudní řád správní neobsahuje sám striktní úpravu práva na tlumočníka, proto se analogicky (§ 64 s. ř. s.) použije občanský soudní řád, jehož § 18 odst. 2 zní, že účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Z uvedeného plyne, že ustanovení tlumočníka není automatickým úkonem soudu, jehož účastníkem je cizinec. Potřeba tlumočníka musí být zcela zjevná a musí z řízení vyplynout sama, tedy bez toho, aby soud aktivně zjišťoval, zda jsou naplněny podmínky stanovené v § 18 odst. 2 o. s. ř.

V projednávaném případě má Nejvyšší správní soud za to, že potřeba ustanovit stěžovatelce tlumočníka v řízení před Krajským soudem v Brně najevo vyšla, a to jednak

se zřetelem k podání stěžovatelky ze dne 22. 9. 2003, jehož část byla sepsána v ruském jazyce a stěžovatelka žádala soud o přeložení této části, a poté zcela jednoznačně na základě podání stěžovatelky ze dne 15. 12. 2003, ve kterém stěžovatelka výslovně o ustanovení tlumočníka požádala. Pokud tedy krajský soud setrvával na názoru, že podání stěžovatelky ze dne 20. 6. 2003 včetně jejího doplnění neobsahuje náležitosti žaloby dle § 71 odst. 1 s. ř. s., měl zajistit pořízení překladu rusky psaného textu doplnění ze dne 22. 9. 2003, aby mohl řádně posoudit, zda podání (žaloba) včetně jeho doplnění je způsobilé k projednání či nikoliv. V souladu s ustálenou judikaturou Nejvyšší správní soud dále uvádí, že jestliže stěžovatelka sepsala část podání, jímž doplňovala žalobu, v jazyce ruském, a na výzvu soudu o přeložení této části podání do českého jazyka reagovala sdělením, v němž poukazovala na nutnost přibrání tlumočníka za účelem realizace zásady rovnosti účastníků řízení před soudem, jde o situaci, v níž vyšla v řízení před krajským soudem najevo potřeba ustanovit tlumočníka účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk (srov. rozhodnutí č. 342/2004 Sbírky rozhodnutí NSS). Na uvedeném závěru nemůže nic změnit ani to, že část podání byla sepsána v českém jazyce, neboť tato skutečnost sama o sobě nemůže ovlivnit závěr o splnění podmínek ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř.

Nejvyšší správní soud dospěl v posuzované věci k závěru, že krajský soud tím, že ve věci neustanovil tlumočníka, ačkoliv tato potřeba vyšla v řízení najevo, nepostupoval v souladu s ustanovením § 18 o. s. ř., což ve svém důsledku znamenalo, že při svém postupu nerespektoval zásadu rovnosti účastníků řízení v uvedeném ustanovení zakotvenou. Tím, že krajský soud nemohl posoudit tu část doplnění podání sepsanou v jazyce ruském, nebyly vytvořeny předpoklady pro posouzení toho, zda podání stěžovatelky včetně jejího doplnění obsahovalo náležitosti žaloby stanovené v § 71 odst. 1 s. ř. s., a krajský soud pochybil, pokud podání stěžovatelky odmítl pro neodstranění vad podání dle § 37 odst. 5 s. ř. s.

Co se týče námitek stěžovatelky o porušení několika procesních ustanovení správního řádu v řízení o udělení azylu ze strany žalovaného, k tomu Nejvyšší správní soud konstatuje, že v daném případě kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o odmítnutí návrhu, neboť krajský soud dospěl k závěru, že se podáním stěžovatelky nelze meritorně zabývat. Předmětné řízení o udělení azylu vedené žalovaným ani jeho rozhodnutí tedy nebylo ze strany krajského soudu podrobeno žádnému přezkumu a proto se Nejvyšší správní soud nemůže shora citovanými námitkami zabývat.

Z důvodů v tomto rozsudku uvedených Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.), v němž je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve smyslu ustanovení § 110 odst. 3 s. ř. s. V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle ustanovení § 110 odst. 2 s. ř. s.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud rozhodl o kasační stížnosti stěžovatelky přednostně ve smyslu § 56 odst. 2 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s., nerozhodoval již samostatně o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti ve smyslu § 107 s. ř. s.

Krajský soud stěžovatelce k její žádosti ustanovil zástupcem advokáta pro řízení o kasační stížnosti, náklady řízení v tomto případě hradí stát. Náklady spočívají v odměně za dva úkony právní služby v částce 2000 Kč (§ 7, § 9 odst. 3 písm. f) a § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb.) a v náhradě hotových výdajů v částce 150 Kč (§ 13 odst. 3 téže vyhlášky), celkem 2150 Kč. Tato částka bude zaplacena z účtu Nejvyššího správního soudu k rukám zástupkyně Mgr. Magdy Havlové do 1 měsíce od právní moci rozsudku

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. března 2005

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu